

درباب پسران مجتبی کینوی در انگلستان

پدیدآورنده (ها) : امیدسالار، محمود

ادبیات و زبانها :: نشریه بخارا :: مرداد و شهریور ۱۳۹۳ - شماره ۱۰۱

صفحات : از ۷۴ تا ۸۰

آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1420518>

تاریخ دانلود : ۱۴۰۴/۰۹/۲۹

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

مقالات مرتبط

- ارغوانم
- در سلسله شد دجله
- وجه غالب و انگیزش
- سروده هایی از ه. الف. سایه: هنوز آیا... یا
- کتب: «آئین نامه» و المقاطع الباقية منها في المصادر العربية
- تغییر جایگاه شاعران در تاریخ ادبیات (۹)

عناوین مشابه

- معرفی و نقد کتاب: ملی شدن صنعت نفت و کسوف امپراتوری انگلستان در خاورمیانه ۱۹۵۴ - ۱۹۴۸
- فرزندخوانده (دولت سازی در مستعمرات: مالزی و انگلستان)
- مسئولیت کیفری قتل در حال مستی در حقوق انگلستان
- بحث در قوانین تجاری انگلستان (۳۱)
- بحث در قوانین تجاری انگلستان (۴۱)
- اعتبار «سابقه» و حکم به آن در انگلستان و فرانسه
- عدالت در انگلستان (۱۱) (مشاغل قضائی در انگلستان - وکلا و قضات)
- عدالت در انگلستان
- سیر تحول مجازات اعدام در انگلستان
- شبروی Burglary (در حقوق جزائی انگلستان)

در باب پسران مجتبی مینوی در انگلستان

محمود امیدسالار

این مقاله ایست که پیش ازین در زمستان ۱۳۹۱ در شماره چهارم از سال بیست و چهارم مجله ایران شناسی که در آمریکا به همت استاد جلال متینی منتشر می‌شود، به چاپ رسیده بود. اکنون که استاد مهدوی برخی از آنچه را که در خاطر داشتند از استاد فقید بیان فرموده اند، شاید بی‌مناسبت نباشد که این یادداشت نیز که گوشه‌هایی از زندگی خصوصی استاد مینوی را روشن‌تر می‌کند، با برخی تصحیحات و تغییرات جزئی، تجدید چاپ شود.

۷۴

بخارا
سال شانزدهم
شماره ۱۰۱
مرداد - شهریور
۱۳۹۳

مجتبی مینوی در نوزدهم بهمن ماه ۱۲۸۲ شمسی در تهران به دنیا آمد و در ششم بهمن ماه ۱۳۵۵ شمسی در همان شهر درگذشت. نژاد او به یکی از مجتهدین دوران قاجار بنام شریعتمدار استرآبادی می‌کشید و به تصریح خود او، نسبش ازین قرارست: مجتبی مینوی بن میرزا عیسی بن ملا محمد حسن بن ملا محمد جعفر شریعتمدار بن سیف‌الدین علی استرآبادی تهرانی (افشار، دانش پژوه ۱۳۷۳، ص ۱۱). به گزارش ایرج افشار، در پایان نسخه خطی شماره ۳۵ کتابخانه آن مرحوم که به خط خود او کتابت شده، مینوی نام خود را بصورت «مجتبی واثق تهرانی» نوشته است و در ترقیمه، یا به قول فرنگی‌ها، در کولوفن نسخه خطی شماره ۳۸ آن کتابخانه که به خط پدر اوست، نام کاتب بصورت عیسی بن محمد حسن بن محمد جعفر شریعتمدار تهرانی آمده است (افشار- دانش پژوه ۱۳۷۳، ص ۴۱). بنابراین نام خانوادگی شریعتمداری که یکی از برادرانش آنرا نگاه داشت از شهرت مینوی که خودش آن را انتخاب کرد نسبتاً اصیل‌تر است چنانکه به تصریح برادرش، خود او نیز گهگاه برخی از نوشته‌هایش را با نام علی نقی شریعتمداری امضاء و منتشر می‌کرد (شریعتمداری ۱۳۵۶، ص ۱۲۷).

در باب اصل و نسب، تحصیلات، و فعالیت‌های علمی و فرهنگی آن دانشمند فقید بسیار گفته و نوشته‌اند و منابع بسیار خوب و موثقی در دست داریم (مثلاً افشار ۱۳۵۶؛ دریابندری افشار - شفیعی کدکنی ۱۳۵۶؛ افشار- دانش پژوه ۱۳۷۳؛ غروی ۱۳۷۷؛ ماه منیر مینوی ۱۳۸۱؛ ریاحی ۲۵۳۶؛ وفائی ۱۳۹۰). آنچه که در باب زندگی خانوادگی آن مرحوم نسبتاً ناگفته

مانده است برخی اطلاعات مربوط به ازدواج اول او در انگلستان است. مرحوم یغمائی که از نوجوانی رفیق گرمابه و گلستان مینوی بود، درین باب نوشته است (یغمائی ۱۳۵۵، ص ۷۴۹):

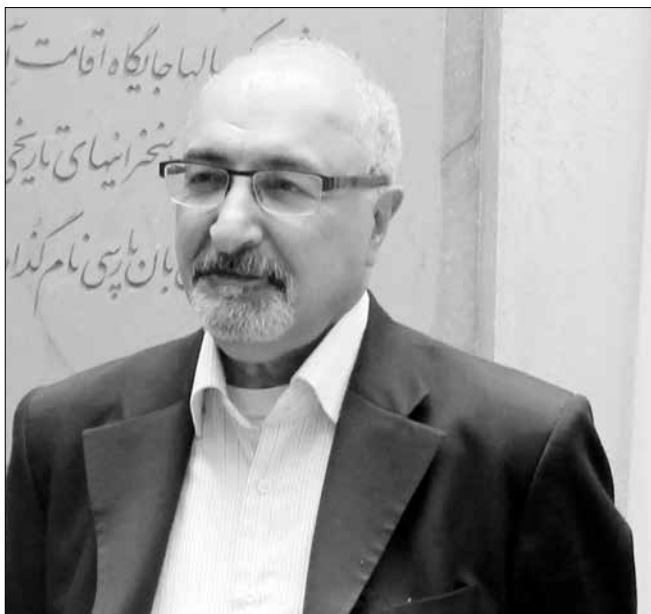
[مینوی] در مؤسسه فرانکلین خدمات ادبی را ادامه داد و در آنجا با خانمی همکار بود که او را به زنی برگزید... پیش ازین ازدواج در لندن زنی گرفته بود که از آن زن دو پسر دارد که این هر دو تبعه انگلستانند. در سفر آخر که در لندن با هم بودیم آن دو را به من معرفی فرمود و می گفت از کلمات فارسی فقط «بابا» را می دانند.

اما این که برخی از فضلا نوشته اند که ازدواج مینوی با همسر انگلیسیش نافرجام بوده «و دو پسر استاد از آن بانو نیز با انتخاب نامهای انگلیسی با وی قطع رابطه کرده بودند» (غروی ۱۳۷۷، ص ۶۸۸) صحیح نیست. درین که ازدواج آن مرحوم با همسر انگلیسی به طلاق منجر شده بوده و حتی درین که تماس مینوی با پسرانش محدود بوده هم حرفی نیست. اما این که فرزندان با او قطع رابطه کرده باشند چنان که گفتیم نادرست است زیرا مرحوم ایرج افشار که در تقه بودن او هیچ تردیدی جایز نیست می نویسد (افشار ۱۳۵۶، ص ۳۶):

آخرین باری که همسفر شدیم در اردیبهشتی بود که ماه بعدش بیمار و در حقیقت «افتاده» شد. ... درین سفر خوشحال شد که یکی از دو پسرش را که مقیم انگلیس بود و سالها بود که ندیده بود، دید. یکی از روزها که با احمد اقتداری بجانب تالار غذاخوری می رفتم به مینوی برخوردم. مینوی از طرف مقابل میامد و کتابی در دست داشت. بی اختیار فریاد شوق برآورد و گفت: افشار این هم کتاب پسر مینوی! براستی در پوست نمی گنجید از اینکه فرزندش برومند شده است و به مقام معلمی زبان انگلیسی رسیده است و تألفی در زبان انگلیسی برای تدریس نشر کرده است. براستی این واقعه برای مینوی شفاف انگیز بود.

این گزارش با آنچه که در باب قطع رابطه مینوی و فرزندان نوشته اند نمی خواند و چون زمان آن قریب به درگذشت آن مرحوم است، و افشار می نویسد که مینوی در سفر لندن آن فرزند را دیده بوده، لابد کتاب را هم از دست پسرش دریافت داشته بوده و بنابراین رابطه استاد فقید و فرزندان به آن بدی ها که تصور می کنند نبوده است.

آنچه که بنده در جستجوی احوال فرزندان مینوی یافته ام بسیار نیست، اما چون گوشه نسبتاً تاریکی از زندگی آن عالم فقید را روشن می کند بیانش از فایده بی نیز خالی نیست. هنگامی که مشغول نوشتن مدخل «مینوی» برای دانشنامه ایرانیکا بودم، یادم بود که اسامی پسران مینوی را از مرحوم افشار شنیده بودم که فرموده بود، یکی رامین و دیگری شاید ماکان نام داشت. متن

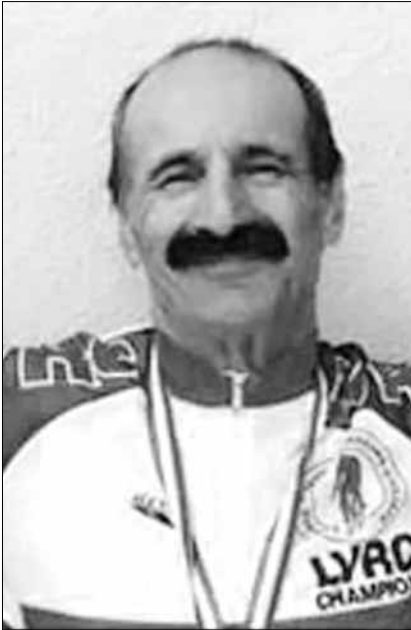
• دکتر محمود امیدسالار (عکس از: ژاله ستار)

نامه‌یی از صادق هدایت خطاب به مینوی رحمة الله علیهما، نام «رامین مینوی» را تأیید می‌کند و من آن بخش نامه را که به کار ما مربوط می‌شود نقل می‌کنم (هدایت ۱۳۵۰، ص ۳۷۱):

یا حق. کاغذ تشکر نامچه‌ای که برای مجله فرستاده بودی بدست من واصل شد. ... خوب بی‌شرف، اولاً جواب کاغذ مرا ندادی بعد هم از ترس شرطی که با من بسته بودی رفتی آنجا زناشوئی کردی تولید مثل کردی اسم بچه‌ات را هم ویس و رامین بسیعی و اهتمام خودت گذاشتی، هیچ هم نگفتی فلانی کجاست.^(۱)

چون در فضای بی در و پیکر اینترنت به دنبال نام «رامین مینوی» گشتم، معلوم شد که شخصی با این نام در انگلستان هست که معلم زبان انگلیسی بوده و یک سال پیش از فوت مینوی یعنی در سال ۱۹۷۶، کتابی هم در باب خواندن و نوشتن در سنین کم و بنیان سواد، منتشر کرده است (Minovi ۱۹۷۶). بنابراین با توجه بدانچه که افشار در باب کتاب پسر مینوی که سال پیش از مرگش آن را در لندن از فرزندش به رسم هدیه دریافت کرده نوشته است، دریافتم که نویسنده این کتاب باید فرزند مینوی باشد. عاقبت آدرس ایمیل خانم هلن مینوی، همسر رامین مینوی را به دست آورده با ایشان مکاتبه کردم. معلوم شد که مرحوم رامین مینوی که در انگلستان به نام Ray Minovi شناخته می‌شده، در سال ۲۰۰۸ میلادی درگذشته است.

(۱) تاریخ این نامه را ننوشته‌اند، اما از فحوای کلام معلوم است که نزدیک به زمانی که مینوی ویس و رامین را تصحیح و طبع کرده بوده، یعنی سال ۱۳۱۴ (۱۹۳۵) نوشته شده است.

• رامین مینوی (؟ - ۵ سپتامبر ۲۰۰۸)

• رامین مینوی در انگلستان

خانم هلن مینوی در تاریخ ۲۷ جولای ۲۰۱۲ (ششم مرداد ۱۳۹۱) در ایمیلی خطاب به بنده توضیحاتی نوشته اند که خلاصه آن را می آورم:

آقای امیدسالار، من بیوه رامین مینوی هستم. ... والدین رامین، مجتبی و الن بدهم (Ellen Badham) در سالهای ۱۹۳۰ در لندن آشنا شدند و ازدواج کردند. حاصل این ازدواج دو پسر بود که اولی به نام رامین ایدن مینوی (Ramin Eden Minovi) در ۱۹ سپتامبر ۱۹۳۸ (بیست و هشت شهریور ۱۳۱۸) به دنیا آمد، و دومی که ماکان (Makan) نام داشت، دو سال بعد از رامین متولد شد. گمان می کنم که او اکنون در کانادا زندگی می کند و نام Mark Morgan را برای خود برگزیده است. این دو پسر را مادرشان در شهر هرفوردشر (Herefordshire) بزرگ کرد. هر دوی این پسران تحصیلات ابتدائی را در شهر لدبری (Ledbury) به پایان آوردند و رامین از دانشگاه بریستول (Bristol) در رشته انگلیسی فارغ التحصیل شد. در آن زمان او در ورزش دوچرخه سواری متبحر بود و بعدها در مسابقات بین المللی دوچرخه سواری شرکت کرد. در تمام طول حیات رامین از فعالیت در رشته زبان و ادبیات انگلیسی و ورزش دوچرخه سواری باز نایستاد. او یک معلم انگلیسی و متخصص در آثار شکسپیر محسوب می شد و همیشه مشغول نوشتن مقالات یا ویراستاری مطالبی درباره فن تدریس زبان انگلیسی بود. کتابی با عنوان خواندن و نوشتن در سنین کم در باب

Classroom Close-Ups: 3

Series Editor: Gerald Haigh

EARLY READING AND WRITING

The Foundations of Literacy

Ramin Minovi

London George Allen & Unwin Ltd

Ruskin House Museum Street

۷۸

• صفحه اول کتاب آموزش زبان انگلیسی «خواندن و نوشتن مقدماتی» تألیف رامین مینوی

سواد آموزی کودکان ازو منتشر شده است. پس از بازنشسته شدن به تألیف در باره ورزش دوچرخه‌سواری و مسابقه معروف دوچرخه‌سواری در فرانسه (Tour de France) پرداخت و سالها سردبیر دو خبرنامه مربوط به این ورزش بود. متأسفانه رامین در پنجم سپتامبر ۲۰۰۸ میلادی (پانزدهم شهریور ۱۳۸۷) به مرض سرطان درگذشت. صدها نفر در مراسم ختم و تدفین او شرکت کردند. مایه تأسف است که فرصتی پیش نیامد که او اوقات بیشتری را با پدرش بگذراند زیرا قابلیت این را داشت که در تحقیقات مجتبی با او همکاری کند. امیدوارم این مختصر به کار شما بیاید.

چون به گزارش دوست دانشمندم جناب آقای سید علی آل‌داود که با مرحوم مینوی آشنائی داشته، آن مرحوم پس از انتشار مجلد اول ویس و رامین تا سالهای ۱۳۱۹ در لندن مشغول جمع‌آوری یادداشتها و توضیحات آن کتاب بوده است (آل داود ۱۳۷۷)، بنابراین تولد رامین مینوی مصادف با فعالیت‌های علمی او در باب داستان ویس و رامین بوده و نام «رامین» را هم لابد به همین علت برای فرزند ارشدش برگزیده بوده است. این که هدایت خطاب به او نوشته که «اسم بچه ات را هم ویس و رامین سعی و اهتمام خودت گذاشتی»

THE LONDON GAZETTE, 12TH MAY 1970

Notice is hereby given that by a Deed Poll dated 24th March 1970 and enrolled in the Supreme Court of Judicature on 30th April 1970, MARK WILLIAM MORGAN of 14 Peachley Gardens, Lower Broadheath in the county of Worcester, a citizen of the United Kingdom and Colonies by birth abandoned the name of Makan William Minovi.—Dated 8th May 1970.

Smiles & Co., 15 Bedford Row, London W.C.1,
Agents for:
John Stallard & Co., 3 Pierpoint Street,
(316) Worcester.

• گزارش نشریه «لندن گازت» درباره تغییر رسمی نام «ماکان ویلیام مینوی» به «مارک ویلیام مورگان» به تاریخ ۱۲ می ۱۹۷۰م

۷۹

ناظر به همین مطلب است. و اما نام فرزند دیگر مینوی ماکان، یادآور «ماکان کاکي» سردار معروف مازندرانست که به رشادت معروف بوده و نامش در ادب فارسی مترادف جنگاوری و نیزه افگنیست چنان که قطران تبریزی در چند قصیده از وی یاد می کند (قطران، بترتیب صص ۱۶۷، ۲۷۳، ۳۵۹):

به زخم تیر چو آرش به زخم خشت چو ماکان	به زخم گرز چو رستم به زخم تیغ چو نوذر
به روز بزم چون دارا، به روز رزم چون ماکان	به مهر او ولی باقی زکین او علو ماکان
موافق را دل افروزی، مخالف را جگر سوزی	یکی را کان یاقوتی، یکی را خشت ماکانی

و این ماکان همانست که چون به دست امیر ابوعلی احمد بن محتاج چغانی به سال ۳۲۹ کشته آمد (تعلیقات چهار مقاله، صص ۴۳-۴۴)، ابوعلی به اسکافی دبیر فرمود تا «جمله وقایع را بیک نکته باز باید آورد ... و اسکافی دو انگشت کاغذ برگرفت و بنوشت: اما ماکان فِصَارَ کَاسِمِه» (چهار مقاله، ص ۲۷).

به گزارش نشریه «لندن گازت» (London Gazette) در دوازده ماه می ۱۹۷۰ (مقارن با ۲۳ اردیبهشت ماه ۱۳۴۹) در تاریخ ۳۰ آوریل ۱۹۷۰ یعنی یازدهم اردیبهشت ۱۳۴۹، ماکان ویلیام مینوی رسماً و قانوناً نام خودش را به مارک ویلیام مورگان تبدیل کرده است. محل اقامت او باید در آلبرتای کانادا یا نزدیک به آن موضع باشد زیرا در سال ۲۰۰۹ میلادی

همین مارک مورگان مبلغ ۵۰ دلار به یادبود برادرش رامین مینوی، به یک انجمن جلوگیری از بیرحمی به حیوانات اهداء کرده بوده و این قضیه در خبرنامه انجمن منعکس شده بوده است.^(۱)

این بود آنچه که در باب پسران مرحوم مینوی به دست آمده است. در باب دختر ایشان، خانم نیلوفر مینوی که پس از مرگ استاد در خردسالی همراه مادر به آمریکا آمد، بنده اطلاعی ندارد اما اگر از خوانندگان این مجله کسی از احوالات ایشان باخبرست، بد نیست که مجملی نوشته برای چاپ در ایرانشناسی ارسال فرماید.

والسلام علیکم و رحمة الله و برکاته.

محمود امیدسالار

کتابخانه دانشگاه ایالتی کالیفرنیا در لس آنجلس

فهرست منابع

- آل داود، علی. «دو نامه منتشر نشده از مجتبی مینوی در باره ویس و رامین»، کتاب ماه ادبیات و فلسفه. اسفند ۱۳۷۷، شماره ۱۷، صص ۳۰-۳۱.
- افشار، ایرج. «زندگی نامه و فهرست نامه»، راهنمای کتاب. سال ۱۳۵۶، صص ۴۰-۵۶.
- «مجتبی مینوی: استادی از اقلیم نمی دانم»، راهنمای کتاب. سال ۱۳۵۶، صص ۳-۳۹.
- افشار، ایرج و دانش پژوه، محمد تقی. فهرستواره کتابخانه مینوی. تهران، ۱۳۷۳.
- چهارمقاله. به کوشش محمد معین. چاپ سوم، تهران، ۱۳۸۵.
- دریابندری، نجف. «گفتگو با مینوی، (نقل از کتاب امروز)»، راهنمای کتاب. سال ۱۳۵۶، صص ۶۴-۱۰۵.
- ریاحی، محمد امین. «مینوی و شاهنامه»، در مینوی و شاهنامه. تهران، ۲۵۳۶، صص ۱-۱۲.
- شریعتمداری، حسام‌الدین (برادر مینوی). «در کنار مینوی، برادرم». راهنمای کتاب. سال ۱۳۵۶، صص ۱۲۴-۱۲۷.
- غروی، مهدی. «درباره استاد مینوی»، در ارجمند ایرج. به خواستاری محمد تقی دانش‌پژوه و عباس زریاب خویی، و به اهتمام محسن باقرزاده. تهران، ۱۳۷۷، ج ۲، صص ۶۸۷-۶۹۶.
- قطران تبریزی. دیوان حکیم قطران تبریزی از روی نسخه تصحیح شده مرحوم محمد نخجوانی. تهران، ۱۳۶۲.
- مینوی، ماه منیر. مینوی بر گستره ادبیات فارسی. تهران، ۱۳۸۱.
- افشین‌وفائی، محمد. «مروری بر زندگی علمی مجتبی مینوی»، بخارا. شماره ۸۰، سال ۱۳۹۰، صص ۴۳۰-۴۳۹.
- هدایت، صادق. «نامه صادق هدایت به مینوی»، کاوه (مونیخ)، بهار ۱۳۵۰، شم ۳۹، ص ۷۳۱.
- یغمائی، حبیب. «یادی از مجلس نامه مینوی»، راهنمای کتاب. سال ۱۳۵۶، صص ۵۷-۶۳.

Minovi, Ramin. *Early Reading and Writing: Foundations of Literacy Classroom Close-ups*. London: Allen & Unwin, 1976.

(۱) نگاه کنید به لینک زیر در اینترنت ص ۱۰ تحت عنوان
 “In Loving Memory” http://www.albertaspca.org/resources/publications/AnimalKind_Spring2009.pdf